

II. EVROPSKÝ ASTROLOGICKÝ KONGRES

Španělský sál Pražského hradu

31.V. až 2.VI.1997

Rudolf II. a Praha

(*Vratislav Jan Žižka*)

S E P A R Á T

(KONSTELACE: roč.VII, č. 23-24, jaro 1998, str.3-21)

Rudolf II. a Praha

Vratislav Jan Žižka

Posledního května minulého roku jsme zahajovali II. evropský astrologický kongres v Praze. Den předtím byly otevřeny na pěti místech oficiální výstavy: v Obrazárně Pražského hradu, v Císařské konírně a Mičovně, v Letohrádku královny Anny a pod Hradem ve Valdštejnské jízdárně. Byla taková slavnostní, sluneční sobota a nádvoří i okolí Pražského hradu byla naplněna spoustou návštěvníků.

Všem pořadatelům nejsem těchto pěti výstav oficiálních, ale i řady akcí přidružených je nutné vyslovit poděkování a obdiv, protože se souhrnně celá akce setkala s až neočekávanou účastí, zájmem i uznáním nejenom z úst našich, ale i četných návštěvníků ze zahraničí.

Člověku se zdá, že výstavy skončily teprve nedávno, ale brzo tomu bude rok, co se otevíraly. A to už je doba, která dovoluje ohlédnutí, a to i třeba poněkud kritické.

Ne všem pořadatelům se totiž od oficiální kritiky dostalo uznání měrou spravedlivou.

A přece tu byly akce dvě, které se svou náplní i posláním těm oficiálním plně vyrovnaly. Mám na mysli výstavu „Opus magnum“ v domě U kamenného zvonu na Staroměstském náměstí, ale především právě II. evropský astrologický kongres, který jsem po slavnostním pozdravení všech účastníků kolegou Radko Tobičíkem svou úvodní přednáškou zahajoval.

To, že se několika nadšencům podařilo získat pochopení na patřičných místech a třídní kongres se mohl konat ve Španělském sále a přilehlých prostorách Pražského hradu považuji za zázrak. O světové úrovni referátů významných cizích i našich účastníků i o slovech jejich uznání se ještě na závěr zvlášť a jmenovitě zmíním. Nezájem televize i tisku, nebylo-li to zá-

Obr. 1: Fr. Hoogenberghe: Hradčany – mědirytina z roku 1595.

Obr. 2. Fr. Hoogenberghe: Panorama Prahy z Letné (Dante na své pouti navštěvuje „ideální město“) – mědirytina z roku 1595.

měrné, nepochopím. A o některých tiskových glosách raději pomlčím.

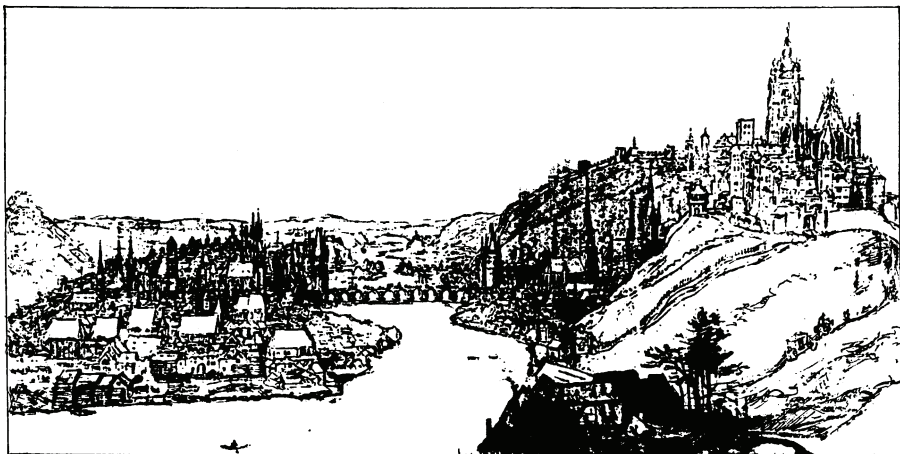
Dnes mi ale připadá ještě daleko těžší úloha než před jakou jsem byl postaven toho zmiňovaného 31. května. Podat co nejstručněji přehled všeho, o čem jsem tehdy půldruhé hodiny mluvil a eventuálně ještě přidat něco, co se mi tam tehdy nevešlo.

Představte si tedy Španělský sál – později se jej totiž budu dovolávat – kromě barvy dřevěné podlahy, předsednického stolu a řečnického pulpu převládá bílá a zlatá. Na sklopných sedadlech jemně barevná mozaika účastníků. Celý sál do hloubky výborně ozvučen, všechny přenosné mikrofony bezporuchově fungují. Sluchátka si můžete nastavit na angličtinu, češtinu, francouzštinu a němčinu. Můžete se s nimi ale volně pohybovat. Překládá se na znamenité úrovni. To vše uvádím proto, že se k tomu krátce vrátím až se zmíním o ohlasech zahraničních, ale i našich účastníků. Tak tedy naostro:

„Paní a pánové, vážení hosté, kolegyně a kolegové, vážení přátelé,

připadla mi sice čestná, ale dosti těžká úloha připravit první příspěvek tohoto II. evropského astrologického kongresu. Je totiž skoro nemožné vyvolat v úzce vymezeném čase obraz rudolfinské Prahy a ještě postihnout osobnost, která se na jejím utváření jistě nemalou měrou podílela.“ (Až sem doslovně, dál už musím své povídání značně zredukovat.)

Je zajímavé, že vůně této renesanční Prahy pro mnohé z nás dosud nevyvanula. Když člověk v noci zahýbá kolem Staronové synagogy, někdy ho poleká jeho vlastní stín. Nesestoupil z její zaprášené půdy přece jenom Golem? A ani syrová pravda nevyhnala z mysli četných návštěvníků Zlaté uličky touhu vidět malým okénkem některého z Rudolfovy alchymistů. Kdo z nás někdy nezatoužil po „kameni mudrců“, mnozí asi spíš – a to je můj případ – po „elixiru života“.

Obr. 3. Roelandt Savery: Pohled na Prahu — kresba kolem roku 1608.

Jsem profesí sice malíř, absolvent Akademie výtvarných umění v Praze a osmým rokem přednáším něco jako moderní estetiku na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Ale absolvoval jsem na vysokých školách na dvacet semestrů – a to doplňkově i na Technice a Univerzitě. Už před pětatřiceti lety jsem jako výtvarník dával dohromady s našimi předními odborníky na jednotlivá období dosud nepřekonané „Dějiny Prahy“. Často se dnes cítím zavázán i svazován tím, že se o mně říká, že jsem jedním z našich posledních polyhistorů.

Proto jsem asi dostal za úkol představit účastníkům kongresu, a to především zahraničním hostům, rudolfínskou Prahu. Ale „rudolfínská Praha“, to je abstraktum, a tak vlastně patří mezi jevy. A jev by se dal možná přirovnat k latentnímu obrazu na exponovaném filmu a uvědomil jsem si,

že ten se musím pokusit nějakým způsobem vyvolat.

„Nejraději bych vás před polednem vyvedl severní branou z Hradu a pak bychom se dali doprava Královskou zahradou kolem renesančních skvostů, Mičovny a Letohrádku královny Anny. Tomu se ale také říká Belveder, a tak bychom se za ním opravdu dostali na jednu z nejkrásnějších vyhlídek na starou Prahu. Konečně zítra je neděle, tak si každý z vás může vyzkoušet a zažít to, o čem tu dnes při promítání obrazových dokumentů asi budu hovořit. Pražsko si z těchto míst zachovalo ráz i vůni minulých staletí. Podíváte-li se z tohoto místa, ležícího nad Klárovem – dnes jej znáte spíše pod názvem stanice metra Malostranská – doprava na Pražský hrad, budete si myslet, že se zastavil čas. Uvidíte jej téměř ve stejné podobě, v jaké vám ho tu představuji na starých dokumentech.

Iluze však bude dokonalá až se rozezní pražské zvony. Většina z těch nejznamenitějších pochází už z časů, předcházejících období panování císaře. Stejně jako my je tedy mohl slyšet a z těchto míst se dívat na svůj Hrad.

Praha během staletí při požárech i krádežích o řadu zvonů přišla. Především při jejich „rekvírování“ během válek. Největší ztráty ale utrpěla za I. a II. války světové. Okupanti se nestyděli rozlít na hlavně svých děl a střelivo i zvon z konce 15. století, označený dvojítm „W“ krále Vladislava Jagellonského.

Řada zvonů, právě těch zvukově znamenitých, to všechno přečkala. Zmíním se tu o dvou největších, které dal odlít už Rudolfův děd Ferdinand I. Povolal k tomu puškaře a zvonaře Tomáše Jaroše. A ten se svými pomocníky ulil do roku 1549 pro Svatovítskou katedrálu nádherně zdobeného obra Zikmunda, vážícího 270 tehdejších pražských centýřů. Při přepočtu na dnešní jednotky je to 16 a jedna osmina tuny zvonoviny. Nad tím, jak se mu to v hradním Jelením příkopu mohlo podařit lze jenom obdivně zakroutit hlavou. O čtyři roky později odlili ještě pro chrám Panny Marie před Týnem stoosmicentýřovou Marii, vážící bezmála 6,5 tuny. A odlili i „Zpívající fontánu“ – až půjdete kolem Letohrádku královny Anny, můžete si k ní, jako to dělával císař Rudolf, přiložit ucho a uslyšíte chorál všech pražských zvonů dohromady, a to i ve chvílích, kdy na svých zvonících odpočívají.“

Dále mi šlo v mém vystoupení o to ukázat, že si Rudolf nevybral Prahu pro svůj císařský dvůr jen tak z rozmaru. Pro svou volbu měl zřejmě důvodů celou řadu. Praha byla městem dobře opevněným a po tragickém požáru Malé Strany moderně vystavěným. Byla tehdy dvakrát větší než Vídeň a ze strategických důvodů v bezpečné vzdálenosti od tureckého ohrožení. Pražský hrad byl jedním z největších hradů Evropy a prakticky nedobytný. Nepřátelům se jej podařilo vždy získat jenom zradou.

Toho všeho si Rudolf musel být dobře vědom. Byl náruživým sběratelem a kdo by nechtěl mít své sbírky vystavené na místě jak reprezentativním, tak i bezpečným.

Když jsme tak ale začínali mít rudolfínskou Prahu málem před očima – promítání při přednášce hrálo svou roli – šlo mi o to připomenout, že jeden sebelepší Rudolf, i když třeba císař, sám neměl na to, aby to všechno uskutečnil. Že jeho Praha musela mít řadu předstupňů, Prahu jagellonskou a Jiřího z Poděbrad, Prahu husitského vření a Prahu Lucemburků, Prahu Přemyslovců a Slavíkovců – připomněl jsem i nedávno slavené svatovojtěšské milénium.

Upozornil jsem na to, že pražská kotlina je na jihu uzavíraná keltskou Závistí, třetím nejrozsáhlejším opidem v Evropě. Osobně jsem se účastnil zahájení mnohaletého archeologického výzkumu. Obor jsem studoval na Univerzitě u akademika Filipa, považovaného na celém světě

za jednoho z předních teoretiků a pamatuji si, jak na sympoziu v roce 1964 právě na Závisti překvapil své kolegy, ale získal i jejich souhlas se svým soudem, že Velká Praha je patrně nejstarším kontinuálně osídleným velko-městem na světě. Počínaje paleolitem!

Nedivte se mi, že jsem toto vše ventiloval před světovým fórem, kongres byl sice „evropský“, ale zúčastnila se jej i sličná kolegyně ze Spojených států, o které ale ještě později bude řeč.

Za Keltoslovany nás považují antropologové hodně dlouho. Také na světové mapě krevních skupin a podskupin, kterou zveřejnilo Unesco je vidět, že vlastně svým základem patříme k původním prae evropanům. Zdá se, že padnou brzo i všechny romantické a obrozenecké výklady jména našeho města. Že někdo „osekával, otesával práh“, podle „práhů“ na Vltavě anebo od „vypraženého“, požárem odlesněného místa.

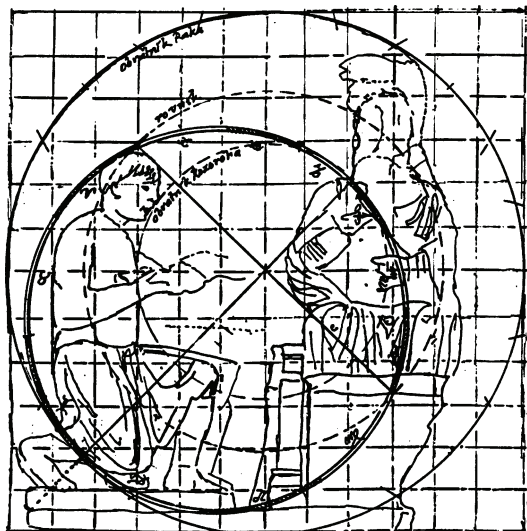
Právě na tomto místě připojuji něco, o čem se pak hovořilo o přestávkách, panelových diskusích, ale především při večerním společném posezení. Nerad přiznávám, že se svým názorem narážím nejvíc vlastně jenom u nás. Kolegyně a kolegy z Francie, Dánska, Slovenska i Bulharska můj výklad názvu našeho města, Praha, vůbec nepřekvapoval. A kolegům ze sousedního Německa se dokonce líbil. Že totiž první slabika „PRA“ upozorňuje na stáří místa ve smyslu PRA – STARÝ a druhá slabika „HA“, často psaná i „GA“,

neznamená nic jiného než řecké „GEA“, tedy ZEMĚ. Právě německým kolegům nepřipadala vůbec násilná souvislost mezi slovy: Urwald a prales, Urgrossvater a pradědeček, a tak ani mezi pojmenováním místa PRAHA a slavnými a prastarými mezopotámskými městy UR a URRUK. Tím jsem snad problematiku rudolfínské Prahy dostatečně přiblížil, i když jsem si vědom, že jsem jí zůstal ve svém stručném představování mnoho dlužen.

Vybíráme si však místa, kde bychom chtěli pobývat, něco vytvářet, žít, jenom podle potřeby a své libovůle? Asi tomu tak docela není. Jsou patrně i místa, která nás osloví, přitáhnou a potom třeba už nepustí. Myslím, že to byl právě příklad císaře Rudolfa, jehož nativitou se budeme zabývat. Jako astrologové.

Na kongresu jsem se přiznal, že jsem se k astrologii dostal dost pozdě, po vysokoškolských studiích a ve snaze ji vyvrátit.

Až jsem byl jednou přiveden k legendě naší astrologie, panu Emanuelu Šimandlovi. Na jeho tvrdou školu a hvězdné oči se nedá zapomenout. Odnaučil mě říkat „náhodou“. „Náhoda spočívá v nedokonalosti našeho poznání.“ Naučil mě ctít, ale i oslovovat „genia loci“. Dostával jsem úkoly. Třeba proč máme v českém státním znaku stříbrného lva v červeném poli? Proč má zlatou korunu, drápy i jazyk a dvojitý ocas? Že jsme po prvních dvou králích byli vždy zase knížectvím, a že kníže má ze dvou heraldických kovů právo jen na

Obr. 4. Románský reliéf z Malostranské věže Juditina mostu. Kníže Vladislav II. dostává v roce 1156 královský titul od císaře Fridricha Barbarossy — nákras nejstaršího pražského kamenného orloje.

lunární stříbro. Králové pak dostali lva opět se zlatou korunou a „zlatou zbrojí“, tedy se zlatými drápy i jazykem. Červené pole že zastupuje ohňový živel jehož je královský lev, vlastně zodiakální znamení Lva, vládcem. A dvojitý ocas, že navzdory tvrzení historiků připomíná čas a osudové otáčení oblohy ve smyslu biblického „já jsem alfa i omega“.

Emánek mě neustále pobízel studovat, ale i prakticky řešit případy. Přiměl mě sehnat si kritické řecko-anglické univerzitní vydání „Tetrabiblu“ Claudia Ptolemaia, dřel se mnou čtení horoskopu, jak to ve svém díle „Astrologia Gallica“ vyžaduje Morin de Villefranche. Honil mě do muzeí i knihoven studovat staré astronomické

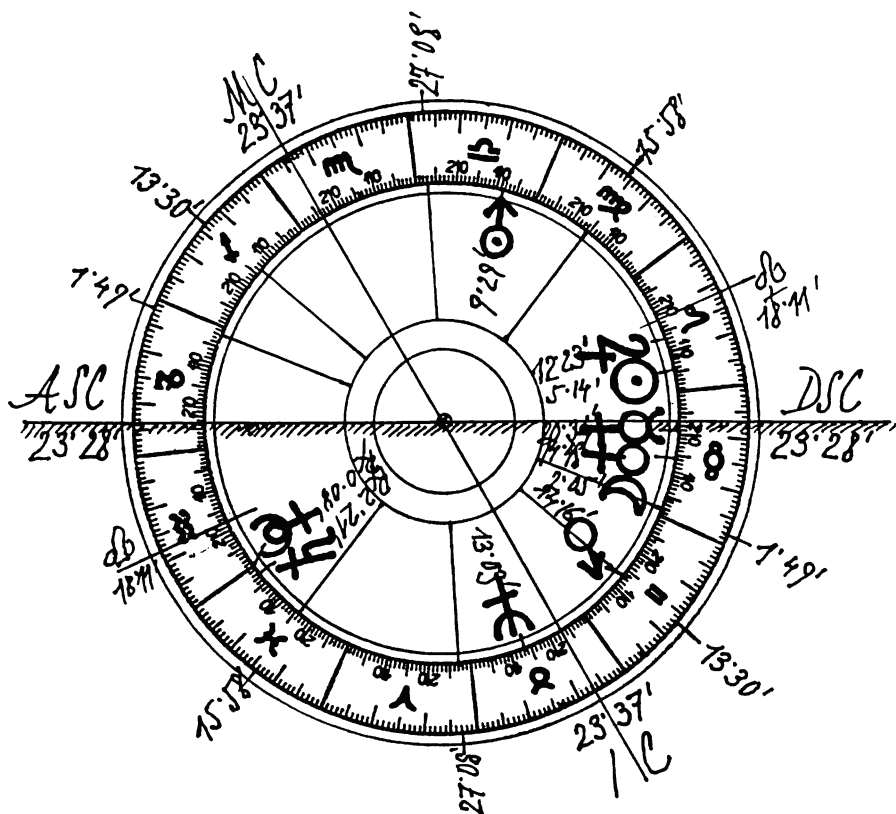
i astrologické spisy. Přiměl mě navštěvovat demonstrátorský kurs na Štefánikově hvězdárně na Petříně.

Jeho specialitou byly direkce, které dnes „díky počítačům“ téměř nikdo nedělá a neumí. Rád připomínal biblické „dávám vám jeden den za jeden rok“. Hieroglyfy, klínopis, hebrejštinu, arabštinu i sanskrt luštil jako někdo křížovku. Malíře Ludvíka Kubu učil čínštinu, Vítězslavu Nezvalovi překládal Pabla Nerudu. Byl jazykovým fenoménem, ale nade vše miloval svou češtinu.

Do případu Rudolf II. jsem se zakouzl, jako kdybych měl Emánka Šimandla za zády.

A tak jsem začal prohlížet jeho publikované nativity a aplikovat na ně „Emánkovy skákačky“. Nějak to nesedělo. Mnohdy se mi zdálo, že autoři do jeho horoskopu vecpávají něco, co tam ani nepatří. Rudolf II. se mi podle zveřejňovaného horoskopu nejevil ani moc královský a císařský, ani takovým sběratelem, ani jako neženatý muž s tolika nemanželskými dětmi. Zdálo se mi, že by vypadal jinak a ani všechny jeho hodnosti, ani nemoci mu nějak neseděly.

Vděčím kolegovi Svatopluku Svobodovi – na kongresu bylo dohodnuto, že se nebudeme titulovat – za údaj, který publikoval ve své zajímavé knize „Praha astrologická“, vydané při příležitosti I. evropského astrologického kongresu v roce 1994.

Obr. 5. Běžně v literatuře uváděný horoskop císaře Rudolfa II. s vyznačenými Placidovými domy. (Placidus de Titis se narodil teprve v roce 1603.)

Na straně 90 uvádí údaj, který měl objevit vídeňský státní knihovník Wilhelm Knappich: Rudolf II., syn císaře Maxmiliána II. a jeho vlastní sestřenice Marie Španělské, dcery císaře Karla V., se narodil v pondělí dne 18. července 1552 ve Vídni v devatenáct hodin místního času o sluneční hodině. Přiznám se, že o tu „sluneční hodinu“ jsem hned při prvním čtení tohoto údaje zakopl. Podezření ve mně vzrostlo, když jsem

něco podobného našel u jeho úmrtí. Zemřel v sobotu dne 20. ledna 1612 v 7 hodin ráno o měsíční hodině v Praze.

Najednou mi přišlo vhod všechno, co jsem už dávno se svými přáteli, Emanuelem Šimandlem a Jindřichem Šobem studoval nad fotografiemi starých astronomických přístrojů, které jsem sám pořídil. Vzpomněl jsem si především na astroláb, který dostal zemřelý pří-

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Diei Solis	O	O	O	C	h	2	7	O	O	O	C	h
Diei Lunae	C	h	2	7	O	O	O	C	h	2	7	O
Diei Martis	7	O	O	O	C	h	2	7	O	O	O	C
Diei Mercurij	O	C	h	2	7	O	O	O	C	h	2	7
Diei Veneris	2	7	O	O	O	C	h	2	7	O	O	O
Diei Iovis	O	O	C	h	2	7	O	O	O	C	h	2
Diei Saturni	h	2	7	O	O	O	C	h	2	7	O	O

Obr. 6. Planetární vládcové hodin. Detail rytiny na zadní straně astrolábu od Erasma Habermela z roku 1590 — zlatená měď.

tel Zdeněk Horský dvakrát z Oxfordu jako výpůjčku na výstavy do Prahy. Vloni na výstavě astronomických pomůcek v Letohrádku královny Anny neomluvitelně scházel. Je považován za možná největší, má totiž přes 40 cm v průměru, ale i za patrně nejkrásnější astroláb na světě. Myslí se astroláb přenosný. Vyrobil jej v roce 1590 Erasmus Habermel, který byl od roku 1594 jmenován císařským výrobcem astronomických přístrojů. Je vyroben z mědi a silně v ohni pozlacen. Nikdy nezapomenu, jak jsem si jej před ušaslým Zdeňkem Horským rozebíral a jednotlivé díly fotografoval.

A nad údajem narození i úmrtí císaře Rudolfa jsem si vybavil právě tu hodinu sluneční a měsíční, protože jsem si právě na zadní desce tohoto astrolábu tabulku planetárních vládců hodin v jednotlivých dnech týdne nejen dlouho prohlížel, ale i detailně ofotografoval.

Nebudu tu líčit historii vzniku astrolábu a jeho užívání, ale připomenu to, co jsem na své kongresové přednášce k „případu Rudolf“ provedl. Promítl jsem totiž reprodukci dvou nákrešů částí astrolábu ze spisu, který byl jednak návodem jak jej vyrobit, ale i jak jej užívat. A připomenul jsem, že autor pojednání žil v Anglii už v letech 1340–1400. Pak jsem teprve dodal, že ho většina posluchačů dobře zná, ale spíše jako spisovatele a že je to autor „Canterburských povídek“ Geoffrey Chaucer. Přiznávám, že to v sále mírně zahučelo. Že ale v Londýně seděla vedle svého manžela krále Richarda II. na trůně královna Anna, legendární „The good Queen Ann“, dcera našeho císaře a krále Karla IV. a že se možná její zásluhou dostal opis tohoto díla do Prahy a v Praze se začal konstruovat na věži Staroměstské radnice orloj. A upozornil jsem, že kamenná zvěrná výzdoba právě ko-

lem tohoto efektního a obdivovaného astrolábu je ještě parléřovská!

Proč toto všechno připomínám. Planetární tabulka na astrolábu Erasma Habermela a pražský orloj sehrály totiž při sestavování nového horoskopu Rudolfa II. klíčovou roli. Historickou zprávu o Staroměstském orloji máme z roku 1410, a to se už mluví o jeho opravě.

Můžeme se ale pražského orloje a čtení času na něm dovolávat v době, o kterou nám jde? V jakém stavu byl jeho astroláb, ty i mnohým dnešním divákům nesrozumitelné a trochu tajemně působící kruhy?

Asi si umíte představit mou radost, když jsem našel zprávu, že jej Rudolfův děd Ferdinand I. po dlouhé době, kdy byl mimo provoz, nechal opravit. A to právě v roce 1552, tedy v roce Rudolfova narození. Není možné vyslovit domněnku, že to bylo z radosti nad tím, že se mu narodil vnuk, v kterém tušil jednu svého nástupce?

Zde je nutné připomenout, že v Evropě se v té době užívalo dvojího určování času. „Německé“ dělilo den bez ohledu na roční období na 12 hodin denních a 12 hodin nočních. Od toho se ale zásadně odlišovalo čtení „české“, někdy se mu říkalo „benátské“ nebo „italské“. Bylo to čtení, ke kterému bylo zapotřebí buď astrolábu nebo právě orloje. Stupnice obou astronomických přístrojů užívala tak zvané „polární projekce“ výhodné při jejich konstruování, protože všechny potřebné křivky se promítaly buď jako kružnice, nebo přímký. Obě se od sebe odlišovaly jen tím, že jednou bylo uži-

to projekce z pólu severního, nebo u orlojů názornější projekce z pólu jižního.

Při orlojovém odečítání času každý den končil západem Slunce na místním horizontu. Ten bylo možno stanovit právě na astrolábu pražského orloje. Důležitou roli tu hrál největší kruh na jeho obvodu, tak zvaný „čtyřadvacetník“.

O jeho starobylosti svědčí arabské číslice psané ještě gotickým způsobem. Nejvíce je to patrné na čtyřkách. Čtyřadvacetník kdysi musel orlojník posouvat ručně. Nahoru a dolů podle tabulek západů Slunce v jednotlivých ročních obdobích. Čtyřadvacetníka musela být nastavena tak, aby na ni zlatou ručičkou ukázala rafi nesoucí posuvné Slunce, pohybující se po vnitřním kruhu ekliptiky, a to ve chvíli jeho průchodu přes vyznačenou západní linii horizontu. Západem Slunce, tedy po uplynutí čtyřadvacáté hodiny, starý den končil a nový začínal.

Je dobré si připomenout, že podle tehdejšího názoru měla každá denní hodina svého vládce. Bylo jich sedm a ve stejném pořadí se pravidelně opakovali. Dvě „světla“ – Slunce a Luna, a pět planet: Mars, Merkur, Jupiter, Venuše a Saturn.

Vyjmenovávám je v tomto pořadí proto, abychom si je mohli najít na reproduované astrolábové tabulce jako vládce první hodiny dní, jejichž jména tak vlastně určovaly. Nevíme kdo a kdy je podle jejich „rychlostí“ napsal na hroty sedmicípé hvězdy v pořadí Luna, Merkur, Venuše, Slun-

Obr. 7. Astroláb pražského orloje nakreslený v postavení, splňujícím všechny časové údaje narození Rudolfa II. Tato rekonstrukce nečekaně umožnila rozřešení vleklého sporu historiků o autorství i době vzniku orloje. Na astrologickém kongresu jsem upozornil, že již za vlády královny Anny (1382–1394), dcery našeho císaře Karla IV., manželky Richarda II., v době jejího pobytu v Londýně zveřejnil v roce 1391 Geoffrey Chaucer, známější jako autor *Canterburských povídek*, spis o konstrukci a užívání astrolábu. Jeho opis se mohl v té době dostat do Prahy a pomáhat při konstruování našeho orloje. Parléřovská plastická výzdoba kolem astrolábu, ale i nalezené písemné záznamy, umožnily dr. Macháčkovi a dr. Horskému přisoudit autorství Janu Šindelovi a Mikuláši z Kadaně. A že mohl na radniční věži jít nejméně od roku 1410. Neznalost astrologie jim ale znemožnila rozpoznat, že zlaté kružnice alhidady ukazují na otáčející se ekliptice hroty domů Regiomontanových (Johannes Müller — Regiomontanus, 1438–1476). A tak zřejmě dalším spoluautorem orloje je i Jan Růž, legendární mistr Hanuš, který v roce 1490 nahradil starý astroláb, ukazující domy Campanovy (Giovanni Campani, 1233–1296) astrolábem modernějším.

ce, Mars, Jupiter a Saturn a vládce první hodiny dní, kterým daly jméno v pořadí, jak je dosud užíváme, dostal cestováním po vnitřních spojnicích hrotů této hvězdy.

Aby to bylo názornější začneme Lunou, abychom nakonec dostali sluneční neděli, kdy podle bible po stvoření světa pámbu odpočíval! Luna tedy předznamenává „dies lunae“, naše pondělí – po vnitřní spojnici se pak od Luny dostaneme k Marsu, tedy v týdnu musí následovat „dies martis“, naše úterý. Pokračujeme k Merkurovi, „dies mercuri“, středa, a analogicky dál „dies iovis“, čtvrtek, „dies veneris“, pátek, „dies saturni“, sobota a „dies solis“, neděle. Čestina se s latinským pojmenováním úplně rozešla. Třeba Francouzům by byl tento výklad asi srozumitelnější.

Vraťme se ale k problematice odvozování nového nativního horoskopu i horoskopu úmrtí císaře Rudolfa II., kdy se snažíme splnit všechny časové údaje, které k těmto událostem máme k dispozici.

K tomu jsme si vypočítali kdy ve Vídni zapadalo Slunce v předvečer dne Rudolfova narození, tedy 17. července 1552 podle juliánského kalendáře. Vyšlo nám 19 hodin 38 minut místního času. Podle astrolábové tabulky ale snadno zjistíme, že by se byl musel narodit až v hodině Venuše, a to bychom museli planetární vládce zahajovat první hodinou od půlnoci. To se při astrolábovém nebo orlojově odečítaném času nedělalo. Jestliže však vyjdeme z toho, že den 17. července 1552 končil ve Vídni na astro-

lábu nebo orloji čtyřiaadvacátou hodinou ve vypočtených 19 hodin 38 minut západem Slunce, pak by se jeho 19. hodina sluneční odehrávala mezi 13. hodinou 38. minutou a 14. hodinou 38. minutou místního času. A horoskop jsme si namalovali právě na vrcholení této devatenácté sluneční hodiny pondělní!

Vyšla nám nativita naprosto odlišná, než jaká se běžně dosud uváděla, a tu jsme podrobili zkoumání ještě před kongresovou přednáškou.

Předpokládám, že ji podrobí kritice i čtenáři tohoto mého sepsaného příspěvku. Myslím si totiž, že se najde řada těch, kteří se nemohli účastnit loňské panelové diskuse, která se po mém vystoupení ve Španělském sále Pražského hradu rozpoutala. A při společném večerním posezení především autorů nejenom všech sobotních, ale i připravovaných nedělních a pondělních vystoupení i vybraných odborníků a hostů astrologií se zabývajících, kdy se debatovalo až do půlnoci.

Našli se sice oponenti, ale byli v menšině. „Nový Rudolf“ připadal zastáncům víc jako král i císař se Sluncem a Jupiterem v interceptovaném znamení Lva v devátém domě. Panovník se zaujetím pro Čechy, ale možná až jimi zajatý. Upozorňuji, že mezi Sluncem a Jupiterem je téměř na poloviční vzdálenosti „citlivý bod Prahy“, který můj učitel, pan Šimandl z mnoha případů a událostí stanovil na 8° a upřesňoval až na 8°13' Lva.

dost, když spolu vydrželi třicet let a měli šest nemanželských dětí. I světově proslulá švýcarskofrancouzská astroložka, paní Elizabeth Teissierová, dlouholetá poradkyně prezidenta Mitterranda, měla zato, že podle starého horoskopu se měl císař Rudolf dokonce spíše dvakrát „královsky“ oženit. Podle nového je vidět, proč to neudělal.

Ještě na jednu okolnost bych ale neměl zapomenout. Velmi inteligentní i vzdělaný císař se naučil i dobře česky. Známe dokonce i jméno jeho učitele.

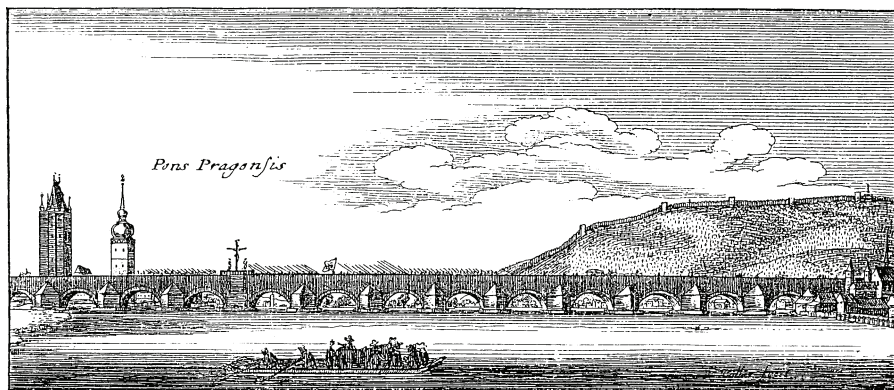
Že byl náruživým sběratelem v nepředstavitelné zájmové šíři, o tom svědčí znamení Štřelce na hrotu druhého domu a právě ten královský Jupiter ve Lvu v domě devátém. A sbíral nejenom drahocennosti, stříbro, zlato, šperky a umělecká díla ze všech možných žánrů a z celého světa, ale i osobnosti. Nejen pro okázalost! Všechno muselo být prvořadé kvality. Nedal se ošidit, protože měl cit. Nedivme se, Venuše v Raku v osmém domě. Dalo by se říci, že sbíral i zajímavé osobnosti dokonce tak, aby je měl nablízku, když jich bylo zapotřebí. Venuše v Raku v osmém domě, ale je i vládkyně hrotu domu jedenáctého, ležícího ve Vahách. Že tam má Urana, o tom tehdy nemohl vědět, ale možná, že to dovedl vycítit a pak, měl kolem sebe opravdu veličiny, které dnes ani neumíme úplně pochopit. Těžko můžeme vědět, co mohli dokázat takoví Tycho de Brahe, Johannes Kepler anebo třeba dnes v Anglii

teprve náležitě docenovaný poradce slavné Alžběty I., John Dee!

Do Prahy přijížděli navštěvovat Rudolfa opravdu znamenití lidé. Na hradě v jeho blízkosti třeba delší dobu pobýval a psal i Giordano Bruno.

Panovník měl nejenom svůj císařský mlýn, královský pivovar, ale na Jenerálce v Šárce i svou cihelnu. O tom všem svědčí druhý dům jeho nativity a postavení vládce jeho hrotu. V cihelně ale zrovna tehdy vykopali obrovské mamutí kly. Rudolf se třemi tělesy v Raku a jeho vládkyní Lunou dokonce na letním obratníku byl tradicionalista a všeho starého i prastarého si vážil. Proto dal kly na Hradě vystavit hned vedle těch nejnádhernějších uměleckých děl. Třeba obrazů slavného italského malíře Rafaela Santiho měl na padesát. Ale žádné padělky.

V Praze ale v té době ještě byly drahocenné sbírky z období minulých. A spousta vzácností, které Rudolfa obzvláště zajímaly. Astronomické pomůcky a přístroje, které jsou dnes ve sbírkách v Kůzách (Cues). Užíval je již Přemysl Otakar II. a dostal je tehdy od svého bratrance Alfonse Kastilského. Měl tu nádherně iluminovaný astronomický atlas s pěti připojenými „knihami o užívání drahých kamenů“. Původně patrně z osobní knihovny císaře Karla IV. Byly tu tehdy ještě astronomické a astrologické knihy českých králů a pro krále Václava IV. bohatě iluminovaný Ptolemaius „Tetrabiblos“, v něm si krásou nezadajíci s dnes už světově proslulou Václavovou biblí zdobenou často průhledně

Obr. 9: Václav Hollar: Pražský most – lept z jeho *Alba amoenissimae aliquot locorum effigies*, vydaného v Kolíně nad Rýnem v roce 1635. Podle kresby před rokem 1627, kdy musel emigrovat z Čech.

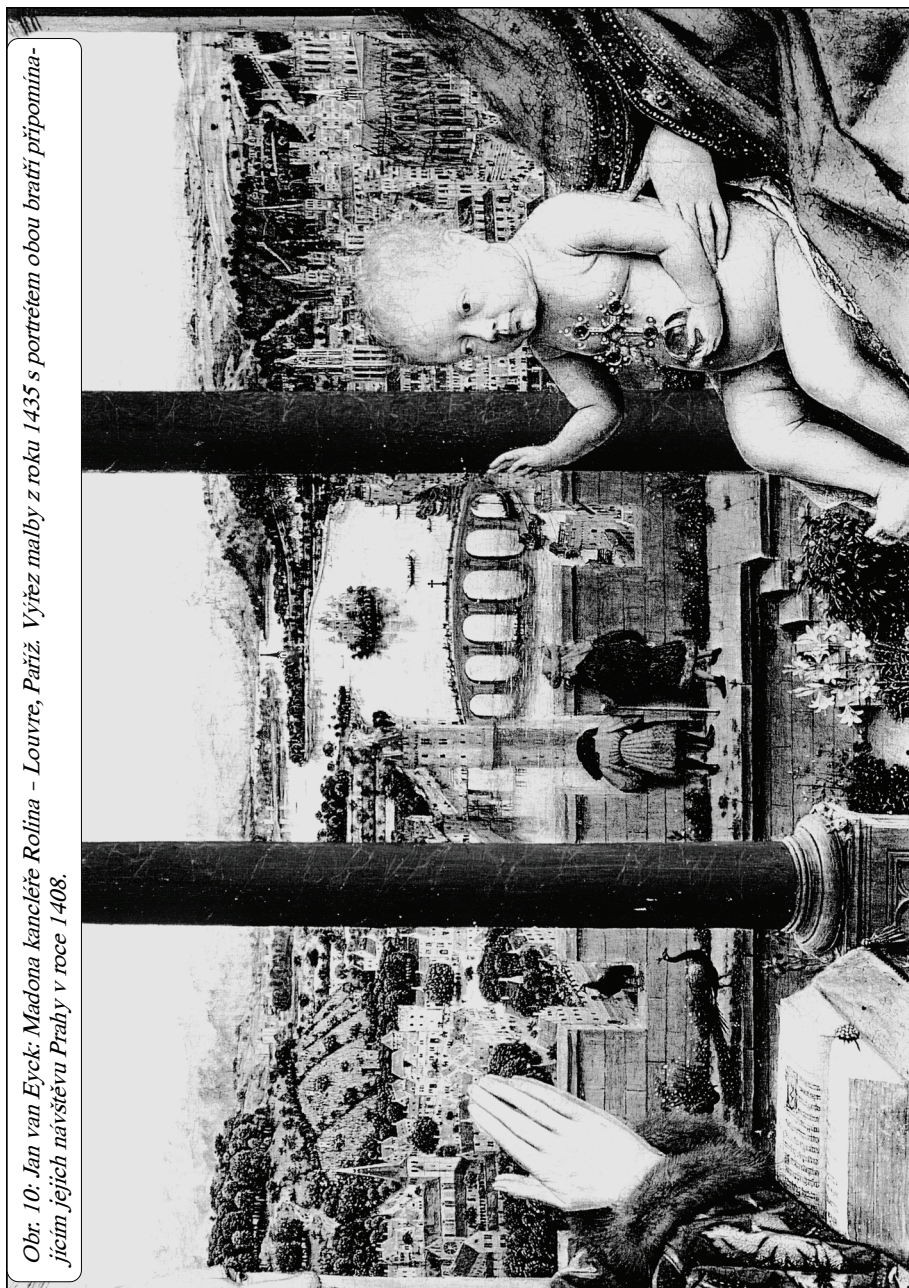
oděnými lazebnicemi – dnes vše ve sbírkách v cizině.

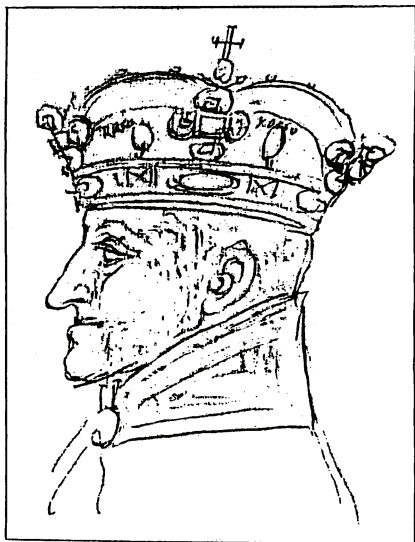
Císař Rudolf ještě potkával tehdy dosud nepoškozený „kamenný orloj“, románský reliéf na věži někdejšího Juditina mostu. Olomoucký profesor Rudolf Chadraba už téměř před dvaceti lety podpořil mou domněnku, že se jedná opravdu o orloj připomínkou, že jeho dobu viděl v Řezně. Císař mohl tehdy ještě chodit přes Kamenný, dnes Karlův, most od Malé Strany jako „křížovou cestu“. Co volný pilíř, to jedno zastavení, na dvanáctém ukřížování. Tak nám podobu mostu zachytil na svém drobném leptu ještě Václav Hollar.

A na lici mostecké věže, postavené na ostrůvku při staroměstském břehu – na její straně obrácené směrem k Hradu ještě obdivoval dosud Švédů nerozstřílenou Parléřovu výzdobu. S dominující Pannou Marií v náručí s Ježíškem, stojící na půlměsíci a obklopenou září. Říkávalo se jí

v této podobě „Panna oděná Sluncem“. Císař Rudolf jako obdivovatel číselných mantik a milovník tajemna – měl přece znamení Štíra na ascendentu – mohl tehdy ještě znát podivnou vzestupnou a sestupnou řadu lichých číslovek znamenající, že v roce 1357 v 5 hodin 31 minut místního času (ne jak bývá všemi autory mylně uváděno devátého sedmý), ale sedmého devátý. Toho dne právě v tomto čase, kdy Karel IV. prováděl slavnostní poklep na základní kámen nového mostu, vycházelo právě na pražském horizontu Slunce ve znamení Panny a dokonce v konjunkci s Venuší a Marsem. Tedy opravdu panna oděná Sluncem a na poledniku Měsíc.

Už v této době jsme pro Evropu zřejmě znamenali mnoho a není divu, že se k nám spolu s průvodem vyslaným do Prahy pro českou princeznu Elišku Zhořeleckou rádi v roce 1408 podívali i legendární vlámští malíři Hubert a Jan Eyckové. Ital Vasari je

Obr. 11: Rudolf II. Portrétní kresba, když byl jako třiaadvacetiletý korunován v Praze na českého krále. Kresbu pořídil jako archivní dokument události Giuseppe Arcimboldo.

považoval za vynálezce olejomalby. Z politických důvodů se však muselo poselstvo v Praze poněkud pozdržet, takže mohli mít možnost se přiučít i návštěvou dílny pokračovatelů Mistra treboňského. Prahu jako patrně nejstarší městskou vedutu nám pak zvětčili v pozadí obrazu „Madony kancléře Rolina“, dnes chloubou pařížského Louvru. Na „svaté Barboře“, vystavené v Antverpách nám zase v pozadí zachytili podobu dosud nepobořeného Vyšehradu. A zdá se, že se mohli s druhou ženou krále Václava IV., původem Holanďankou Žofií, účastnit kázání Mistra Jana Husa v Betlémské kapli. Svědčí o tom jeho portrét teprve v minulém

roce objevený na nejslavnějším eyckovském obraze, Gentském oltáři.

Jan van Eyck nám zachytil v jinotajích na svých obrazech řadu výjevů z našich pohnutých dějin, ale to bude tématem jiné studie. Uvádím to tu proto, že ještě v době císaře Rudolfa bylo mnohé z toho v obecném povědomí, především mezi špičkami národa. Ty po prohrané bitvě na Bílé hoře však buď přišly o hlavu nebo musely emigrovat. A tak se časem zapomnělo, že císař Karel IV. koncipoval svou Prahu jako „nový Řím“ a svým poddaným chtěl připravit sice skromné, ale přece jenom boží království už zde na zemi. Evropská malířská zřetelně dlouho dívali na Prahu jako na město zaslíbené, na něco jako předobraz nebeského Jeruzaléma. Je to vidět i na obrazech slavného Petera Brueghela st., který v Praze na mnoha místech kreslil, aby nám ji pak jako ideální město namaloval v pravém rohu svého rozměrného plátna „Senoseč“. A Rudolf II. zřejmě záměrně požádal holandského kreslíře Roelandta Saveryho, aby mu znovu zachytil Prahu z míst, odkud ji už téměř před dvěma sty lety obdivovali bratři Eyckové a Jan ji později namaloval.

O výjimečnosti císařovy osobnosti se můžete přesvědčit, začtete-li se do jeho nativity. Ale svědčí o ní i jiná okolnost. Na připomenutí jeho zájmů i doby jeho panování pojmenovává Johannes Kepler po jeho smrti in memoriam své nové astronomické tabulky „Rudolfinské...“.

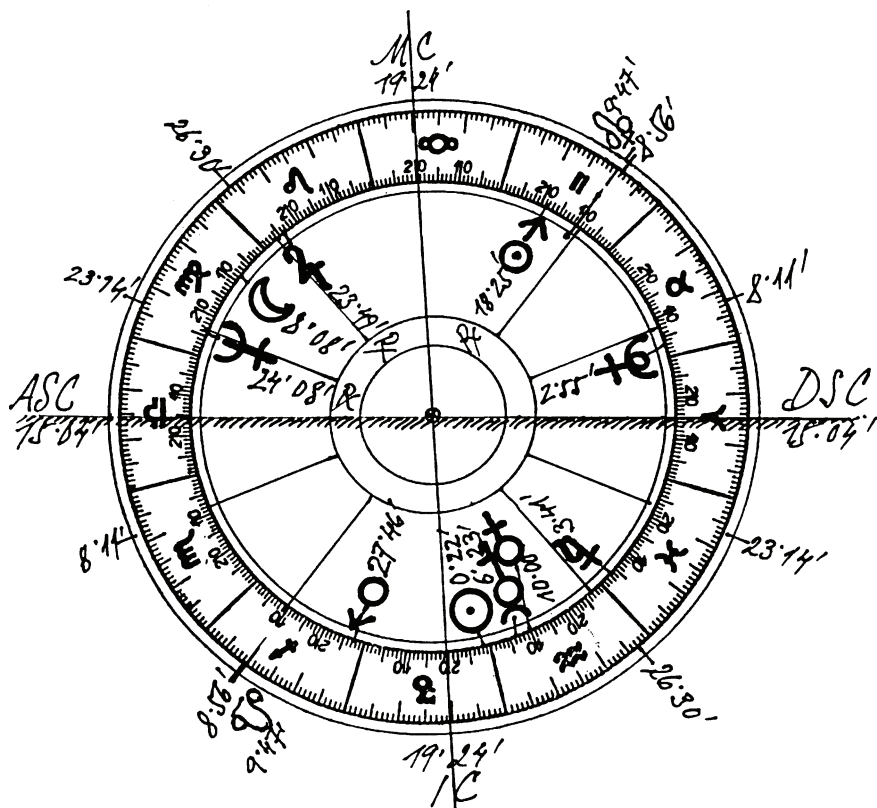
Myslím, že ale největší ohlas vyvolal můj – v našem oboru ne zcela běžný – pokus. Provéřit Rudolfův horoskop z poněkud jiného úhlu.

Telefonicky jsem požádal o konzultaci člověka, který se císaře doslova dotýkal. Totiž proslulého MUDr. Emanuela Vlčka, který zkoumal pozůstatky řady našich panovníků a významných osob. Bylo pondělí a já se přiznal, že mám o Rudolfovi II.

a Praze přednášet v sobotu. A před významným plénem a na Pražském hradě. Ale ne jako historik, ale jako astrolog!

Mile mě překvapil. Nezavěsil a ani hru nezkazil. Směl jsem se ptát.

Podle nativity císař patrně nebyl velký. „Tak 165 cm – maximálně 167. Mohl byste si vyhledat mou nálezo-ovou zprávu, kterou jsem tehdy publikoval ve Vesmíru.“

Obr. 12. Diagram úmrtí císaře Rudolfa II. Odchází v Praze v sedmé hodině, po pátečním západu Slunce, které vládne Luna, jak se můžeme přesvědčit na Habermellově tabulce planetárních vládců, málo před půlnocí na sobotu, 20. ledna 1612.

Soudě i podle dvou profilových Arcimboldových kreseb z Rudolfovy pražské korunovace na českého krále, kdy mu bylo třiaadvacet let, byl spíše intelektuál astenického typu? Kostra spíše slabší, dlouhé kosti nohou trochu prohnuté?

„Celá kostra byla subtilnější, žádný rytíř! Skoro měl člověk dojem, že má před sebou pozůstatky ženy. Moc mi připomínal svou sestru Eleonoru.“ (Na jeho vystaveném portrétu z mládí byla patrna i jeho značná podobnost s matkou.)

Zuby mohly být špatné. „Ano, i když v dolní čelisti měl všechny. Zato v horní zbyl jen jeden špičák. Při jídle mu to muselo dělat potíže.“

Pane doktore, říká se Španělský sál podle toho, že v něm dostal řád zlatého rouna ze Španělska. A moc si toho vážil. Adrian de Vries ho musel vymodelovat s řádem na krku. Ale čítáme o něm, že měl i „španělskou nemoc“.

„Následky syfilitidy jsme našli podle patologických změn na všech kostech. Patro v ústech měl skoro zničené.“

A co plíce? Třikrát obsazený Rak a v osmém domě? „Ty měl zřejmě nadržanc!“ Malignita? Ne – tuberkulóza v nejpokročilejším stadiu. Jsou i záznamy, že čas od času trpěl chrláním krve, až měl kolem sebe stěny červené. Žebra měl zevnitř doslova rozežraná.“

A v jakém stavu se vám celkově jevily jeho pozůstatky vůbec? „Až to v člověku vyvolávalo dojem, že měl

být vlastně delší dobu života neschopný – jestli to včas dopíšete, měl byste mi to dát přečíst, abyste tam neudělal nějakou botu.“

Poděkoval jsem a zavěsil. Ale dlouho se mi pak ještě honily hlavou myšlenky, jak to tehdy opravdu bylo s tím elixírem života? Víme, že elixír proti moru dostal už od Tychona de Brahe, který ale o možnosti namíchání dalšího elixíru, zvaného „perlová tinktura“ v dopise uvažoval. A ještě někdy kolem roku 1604 měl dostat „práškový elixír“ od Arabů...?

O horoskopu Rudolfova úmrtí jenom stručně. Dotýkáme se tu procesu, který nelze vypočítat ani plně pochopit. Ale máme-li shodně splnit to, co jsme se snažili dodržet při sestavování horoskopu zrození, aby byla dodržena i „hodina měsíční“, odcházel před půlnocí na sobotu, 20. ledna 1612 v Praze, opravdu v hodině vlády Měsíce!

Královského titulu se necelý rok předtím ve prospěch svého bratra Matyáše vzdal, ale odchází jako císař a z hlediska své doby patrně zasvěcenec.

A co na závěr? Světově známý humanista Arnold Keyserling sice svou nedělní účast odřekl, aby pak pondělní let do Švédska v Praze přerušil a kongres svým nenapodobitelně milým vystoupením obohatil. Alexander Ruperti, který má mezi našimi astrology řadu přátel byl nejenom prostředím, ale i úrovní kongresu nadšen. Paní Maurice Charvetová z Lyonu říkala, že je až dojatá pozorností všech

účastníků. Opravdový mistr svého oboru, Claude Weisse z Zürichu byl překvapen úrovní příspěvků i znalostmi našich astrologů. Kolegyně ze Švýcar prohlásila, že by se snad Praha měla výhledově stát centrem studia, a tak se vlastně vrátit do pozice, kterou zřejmě kdysi zastávala. Vedle mne v pondělí sedící Bulhar, vracející se z cesty po světě – právě přiletěl z Madridu – mi několikrát opakoval, že takto na něho působící sál nikde nepotkal, a že přitlumená světla lustrů vytvářejí snad až hvězdné prostředí. A

pěkná Američanka Lynn Koinerová ze Silver Spring – její vystoupení bylo mimochodem velmi přínosné – mi v sobotu večer po společenské party zastoupila cestu a prohlásila: „Já vám závidím, že jste příslušníkem národa s takovou tradicí.“

Za pomoc při výpočtech děkuji Petru Rastokinovi a Růženě Nejezchlebové.

Autorský dovětek:

K opakované diskusi nad starým a novým horoskopem Rudolfa II. upozorňuji ty, kteří se nemohli účastnit loňského kongresu, že už během panelové diskuse po mém vystoupení obhájci toho starého většinu našich i zahraničních odborníků nepřesvědčili. Je na vás, ke kterému se přikloníte.

S otázkou kladení základního kamene nového pražského mostu v roce 1357 (pojmenování Karlův dostal z podnětu Karla Havlíčka Borovského teprve v roce 1848), je to složitější.

Autoři publikovaných diagramů vycházejí shodně z údaje 9. července 1357 v 5hod. 31min. místního času. Dovolávají se Františka Palackého a neuvádějí, že čas je „dítětem“ Zdeňka Horského, i když zřejmě správně doplněným. Výsledky své práce zveřejnil ve sborníku „Staletá Praha IX“ roku 1979 i se svou vzestupnou a sestupnou řadou čísel: 1.3.5.7.9.7.5.3.1. Jediný uvádí, že vychází i z práce Ferd. Tadrý z roku 1893, publikované ve Věstníku Král. č. spol. nauk.

Hlavní podněty našel ve znamenité knize prof. Rudolfa Chadrabý Staroměstská mostecká věž a triumfální symbolika v umění Karla IV. z roku 1971 a dovedně je spojil s mým objevem „gotické laterny magiky“, u jejíhož zrodu byli právě Karel IV. a jeho stavitel Petr Parléř.

Při letním slunovratovém západu pozorovaném z brány této mostecké věže projde Slunce napřed lucernou hlavní věže Svatovítské katedrály, dotkne se jí nad hrobem sv. Václava, zapadne nad místem oltáře sv. Víta a definitivně v zoubku za korunovační kapli Všem svatých.

Chadraba cituje i z obou stran shodně čitelný nápis, latinský, který měl kdysi chránit bránu Říma. Oboustrannost zřejmě připomínala funkci brány. Tento nápis údajně byl i na mostecké věži, ale i na věži Novoměstské radnice, kde také arch. Josef Hýzler celkem nedávno zazděnou bránu našel. Toto leoninské dvouversí přivedlo zřejmě Horského na nápad doplnit Palackého údaj 1357 9. 7. o 5:31!

Všichni ale oslyšeli Chadrabovu myšlenku, že při pohledu směrem na „svatovítský západ“ vidím také jeho symbolické zaznamenání na plastické výzdobě věže. Proto i původní výzdoba západního průčelí, zničená při jejím dobývání Švédy, s „Paninou oděnou sluncem“ měla napovědět, aby ji člověk hledal na východě!

Nyní ale až nečekané rozuzlení: Karel IV. jako číselný mantik využil zřejmě data obě. 9. 7. v 5:31 pro založení mostu jistě při jeho začátku na Malé Straně, závažnější datum 7. 9. opět v 5:31 pro položení základního kamene věže. Podle tradice způsobu čtení oboustranně shodných číselných řad. Tak 1.2.3.4.3.2.1, řada užitá králem Václavem I., zastupuje datum 21. 3. 1234, kdy bere celý František pod svou ochranu. 1.2.5.2.5.2.1 datum 21. 5. 1252, kdy se sv. Anežka účastní položení základního kamene ke stavbě kostela sv. Ducha, tehdy ještě u Juditina mostu, ale prakticky v sousedství pozdější Staroměstské mostecké věže.

Na závěr cituji překlad zmiňovaného latinského dvouversí: „Poznamenej si, poznač, Říme (Karel IV. někdy mluvil o Praze jako o novém Římě), marně se mne dotýkáš a po mně toužíš, pohyby (mysleno na nebi i na zemi) tobě přijde láska.“